

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΛΕΥΚΑΔΑΣ

ΛΕΣΧΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΥ

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Σας προσκαλούμε στη συνάντηση της **ΛΕΣΧΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΥ** του **ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΛΕΥΚΑΔΑΣ**, που θα πραγματοποιηθεί τη **Δευτέρα, 23 Μαΐου 2016**, στο **Ξενοδοχείο Ιανός (Μαρίνα Λευκάδας)**, ώρα **8.30 μ.μ.**

Το έργο που θα συζητήσουμε είναι: ***Το σπίτι και ο κόσμος***, του μεγάλου Ινδού στοχαστή και παιδαγωγού **Ραμπιντράναθ Ταγκόρ**. Συνεχίζοντας τις συζητήσεις της προηγούμενης συνάντησης πάνω στο βιβλίο του διακεκριμένου Βραζιλιάνου παιδαγωγού Paulo Freire, με τίτλο: *Δέκα επιστολές προς αυτούς που τολμούν να διδάσκουν* (εκδ. Επίκεντρο, Αθήνα), θα παρουσιάσουμε τις παιδαγωγικές αντιλήψεις και τη γενικότερη φιλοσοφία του Ραμπιντράναθ Ταγκόρ, προσεγγίζοντας το θέμα της λογοτεχνίας και της τέχνης στην εκπαίδευση, στα πλαίσια μιας ανθρωπιστικής και δημοκρατικής παιδείας.

Σας περιμένουμε για μια ενδιαφέρουσα, ευχάριστη και γόνιμη συζήτηση.

Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου

Η Πρόεδρος

Δρ. Παρασκευή Κοψιδά-Βρεττού

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Ραμπιντράναθ Ταγκόρ, Το σπίτι και ο κόσμος (μτφρ. Ειρήνη Καλκάνη, εκδ. Πάπυρος, Αθήνα)

«Αθήνα, 2 Δεκεμβρίου 1926.

Η Αθήνα φιλοξενεί τον μεγάλο Ινδό ποιητή Ραμπιντράναθ Ταγκόρ. [...] Σεβάσμια μορφή, με βιβλική γενειάδα, μεγάλα εκφραστικά μαύρα μάτια, γλυκό βλέμμα και φωνή υποβλητική. Ήρθε, μας είπε, να ζήσει λίγες μέρες στη χώρα των αρχαίων Ελλήνων, των οποίων "η λογική και η μεταφυσική, χωρίς τις οποίες δεν μπορεί να στοχαστεί κανένας άνθρωπος της Δύσης, ενσωματώθηκαν στις πνευματικές αποσκευές της ανθρωπότητας».

Δυστυχώς, όταν λέγεται ότι ένα σημαντικό έργο είναι επίκαιρο, αυτό συνήθως σημαίνει ότι οι καιροί είναι (και πάλι) ιδιαίτερα χαλεποί και, άρα, οποιαδήποτε βοήθεια, από την Τέχνη ή από οπουδήποτε αλλού, είναι ευπρόσδεκτη. Με την ανάγνωση, λοιπόν, του ανά χείρας βιβλίου δημιουργείται η ελπίδα ότι ο εθνικισμός, που συνιστά έναν από τους δύο, τουλάχιστον, βασικούς άξονες του μυθιστορήματος του μεγάλου Ινδού ποιητή (ενώ, βέβαια, αποτελεί εκ νέου μεγάλη απειλή στις μέρες μας), έτσι καθώς περιγράφεται εν τη γενέσει του και σε όλες τις τρομακτικές επιπτώσεις που μπορεί να έχει στον βαθύτερο

ψυχισμό μιας σειράς διαφορετικών ανθρώπων, μπορεί, κατ' αρχάς, να γίνει πλήρως κατανοητός και, στη συνέχεια, να αντιμετωπιστεί από τον αναγνώστη με συγκεκριμένα επιχειρήματα. Ο ιδιοφυής συγγραφέας πέτυχε να προσαρμόσει τις βαθιές σκέψεις του στα δεδομένα και του πλέον «ανειδίκευτου» ενδιαφερόμενου.

Ο Ραμπιντρανάθ Ταγκόρ (1861-1941), γόνος αριστοκρατικής οικογένειας Βραχμάνων, αφού σπούδασε για μικρό διάστημα Νομικά στην Αγγλία, επέστρεψε στη Βεγγάλη και γνώρισε τη δόξα, αρχικά στην πατρίδα του και αργότερα σε όλον τον κόσμο (το 1913 του απονεμήθηκε το βραβείο Νόμπελ για τη Λογοτεχνία), με την εμπνευσμένη ποίηση και πεζογραφία του, οι οποίες, οπωσδήποτε, βρίσκονται σε άμεση σχέση με τη σύνολη «φιλοσοφική» τοποθέτησή του. Ο Ταγκόρ πίστευε (και αυτή την πίστη του δίδαξε στα ταξίδια του ως γκουρού στην Κίνα, στην Ιαπωνία, στην Ευρώπη και στην Αμερική) ότι το ανθρώπινο γένος είτε θα προοδεύσει ως «ενσυνείδητο σύνολο» με καθοδηγητικό άστρο την αγάπη ή θα βυθιστεί στην καταστροφή ως ένα «εγωκεντρικό σύνολο» από το μίσος· με τα λόγια του γέρου δασκάλου Τσαντρανάθ Μπαμπού στο μυθιστόρημα: «[...] η ιστορία της ανθρωπότητας πρέπει να γραφεί απ' όλες τις φυλές του κόσμου ενωμένες στην ίδια προσπάθεια. Γι' αυτό είναι μεγάλο κρίμα να πουλάει κανείς τη συνειδήσή του για πολιτικούς λόγους - να κάνει τη χώρα του ο καθένας ένα είδωλο και να την προσκυνάει. [...] η Ευρώπη [...] δεν έχει κανένα δικαίωμα να μας ποζάρει για δάσκαλος. [...] Εδώ σ' αυτή την ινδική γη [...] είθε αυτή η αναζήτηση της αλήθειας να γίνει κάτι πραγματικό!».

Στη Σχολή τού Σαντινικετάν (Κατοικία της Ειρήνης), την οποία ίδρυσε ο Ταγκόρ το 1901 (και η οποία μετεξελίχτηκε αργότερα σε Πανεπιστήμιο), δίδασκε στους μαθητές του να ζουν ως μέλη της ανθρώπινης κοινότητας και ως πολίτες του κόσμου· διδαχή η οποία αποτυπώθηκε σε πρόσωπα, καταστάσεις και στοχασμούς στο παρόν βιβλίο. Επιπλέον, το πρόγραμμα των μαθημάτων του είχε ως στόχο να εμφυσήσει σε όλους την αγάπη για την ποίηση και τη ζωγραφική, το τραγούδι και τον χορό. Παράλληλα με την προσφορά στον τομέα της Τέχνης, ο Ταγκόρ πρόσφερε πολλά και για την ανακούφιση της ανθρώπινης δυστυχίας, ιδρύοντας στο Σιρινικετάν (Κατοικία της Ευημερίας), κέντρο αγροτικής ανασυγκρότησης (ο ήρωάς του Νίκιλ, στο μυθιστόρημα, κάνει επίσης ό,τι μπορεί προς αυτήν την κατεύθυνση). Έγραψε ποίηση [Γκιταντζάλι (1912), εξεδόθη με έναν εκστατικό πρόλογο του Ουίλιαμ Μπάτλερ Γέιτς, Το μισόγιομο φεγγάρι (1913), Δράματα στο Σανιάσι ή ο Ασκητής (1914) και δοκίμια [Εθνικισμός (1917)], και το μυθιστόρημα «Το Σπίτι και ο Κόσμος» (1915).

Το Σπίτι και ο κόσμος, όπως μας πληροφορεί ο Άρης Μπερλής στον πολύ κατατοπιστικό, αλλά και διεισδυτικό πρόλογό του, γράφτηκε αρχικά στη διάλεκτο της Βεγγάλης, μεταφράστηκε στα αγγλικά από τον ανιψιό τού συγγραφέα (αυτήν την έκδοση χρησιμοποίησε η **Ειρήνη Καλκάνη**, που έφερε εις πέρας μία διαυγή νοηματικά και καλλιεπή εκφραστικά μετάφραση).

Ο Νίκιλ, η Μπιμάλα και ο Σαντίπ, οι τρεις πρωταγωνιστές-αφηγητές της ιστορίας, δεν εκφράζουν μόνον την αντίστοιχη ο καθένας «ιδεολογία», αλλά ταυτόχρονα ζουν τις φορτισμένες με πάθος ζωές τους ο ένας δίπλα ή απέναντι στον άλλον. Ο Ραμπιντρανάθ Ταγκόρ, 45 ετών όταν εκδηλώθηκε το Κίνημα του Σουαντέσι στη Βεγγάλη -κίνημα που, αν και αποτέλεσε πρόδρομο του μεγάλου κινήματος του Γκάντι, το ίδιο οδηγήθηκε σε εθνικιστικές ακρότητες-, ενσάρκωσε στους δύο άνδρες ήρωές του τις δύο αντιθετικές πολιτικές απόψεις τις οποίες ο ίδιος, κατά κάποιον τρόπο, υιοθέτησε κατά τις διαφορετικές φάσεις του Κινήματος. Ο ευνοούμενος, βέβαια, του συγγραφέα δεν μπορεί παρά να είναι ο Νίκιλ, του οποίου η φιλειρηνική στάση θριαμβεύει, τελικά, αν και όχι προς όφελός του, χωρίς τα παραπάνω να σημαίνουν, πάντως, ότι οι άλλοι δύο χαρακτήρες δεν είναι εξίσου, αν όχι περισσότερο, πειστικοί και ζωντανοί. Ο Μπερλής συνυπολογίζει ορθά όλους τους

παράγοντες που κατέληξαν στη δημιουργία του συγκεκριμένου, πολύπλοκου όσο και ευκρινούς εννοιολογικά, μυθιστορήματος και αναδεικνύει πολύ εύστοχα και με σαφήνεια τη σημαντικότητα και τολμηρότητά του και ως λογοτεχνικού επιτεύγματος...

Θα ήταν παράλειψη ... να μην αναφερθεί κανείς στην τόσο βαθιά, και γι' αυτό ουσιαστική, αποφθεγματικότητα των περιγραφών, είτε αυτές αφορούν ψυχοπνευματικές είτε κοινωνικές ή πολιτικές καταστάσεις. Το εν λόγω χαρακτηριστικό είναι που οδηγεί τον αναγνώστη στο να υπογραμμίσει, τελικά, τόσες πολλές από τις αράδες του κειμένου· βρίσκει σε αυτές μια ποιητική συμπύκνωση την οποία ελπίζει να θυμηθεί όταν θα του χρειαστεί η βοήθειά της, είτε ως επιχειρήματος είτε ως παραμυθίας...

(Σταυρούλα Τσούπρου, Ελευθεροτυπία)